

TAITAVA LUOKKA KÄSIKIRJA

Taitava luokka on alakoululuokille suunnattu ratkaisukeskeisen Muksuoppi-menetelmän periaatteita noudattava vuorovaikutus- ja yhteistyötaitojen kehittämisohjelma

© Lyhytterapiainstituutti Oy

Elokuu 2018

Taitava luokka on koko luokan yhteinen projekti, jonka tavoitteena on

1. auttaa oppilaita oppimaan vuorovaikutus- ja yhteistyötaitoja
2. vahvistaa luokan luokkahenkeä
3. edistää oppilaiden henkistä hyvinvointia
4. lisätä opettajan työviihtyvyyttä
5. parantaa oppilaiden oppimistuloksia

Taitava luokka -projektin idea perustuu Muksuoppi-menetelmälle (engl. Kids'Skills), joka on Suomessa kehitetty ratkaisukeskeinen psykopedagoginen lasten ongelmien ratkaisumenetelmä. Lisää tietoa Muksuopista löytyy Internetin osoitteesta www.muksuoppi.fi ja www.kidsskills.org

Projektin ohjaaja

Taitava luokka -projektin voi ohjata esim. luokanopettaja tai joku oppilashuoltotyöryhmän jäsenistä. Ohjaajia voi myös olla kaksi, esim. siten että opettaja ja koulunkäynnin ohjaaja ohjaavat projektin yhdessä.

Taitotiimit

Ohjaaja jakaa luokan 3-5 oppilaasta koostuviin taitotiimeihin. Taitotiimit ovat kannusryhmiä, joissa oppilaat auttavat ja tukevat toisiaan taitojen oppimisessa.

Vaihe 1 – lämmittelyvaihe, jossa oppilaat tutustuvan taitojen opettelun ja toistensa kannustamisen ideaan

Saadakseen luvan osallistua varsinaiseen Taitava luokka -projektiin, vaiheeseen 2, oppilaiden pitää ensin suoriutua vaiheesta 1. Se on pari-kolme viikkoa kestävä jakso, jonka aikana he opettelevat – toinen toisiaan tukien ja kannustaen – yhden *yhteisen* taidon. Ideana on, että suoriutumalla tästä valmistautumsivaiheesta kunnialla, oppilaat osoittavat opettajalleen ja rehtorille, että heillä ymmärtävät taitojen yhdessä opettelemisen idean on ovat valmiita etenemään projektin toiseen vaiheeseen, jossa jokainen oppilas opettelee taitotiimensä kannustamana jotakin henkilökohtaista taitoa.

Vaihe 2 – oppilaat opettelevat jonkin henkilökohtaisen taidon toisten taitotiimensä kannustamina

Kun luokka on ensimmäisen vaiheen aikana oppinut yhden yhteisen taidon, se anoo koulun rehtorilta lupaa edetä vaiheeseen 2, joka kestää noin 3-4 viikkoa. Vaiheen 2 aluksi jokainen luokan oppilas valitsee itselleen yhden henkilökohtaisen taidon, jonka hän sitten opettelee taitotiimensä ja muidenkin luokkatovereidensa kannustamana.

Projektin päätyminen

Kun oppilaat ovat oppineet henkilökohtaiset taitonsa (tai ainakin edistyneet niissä merkittävästi), luokka anoo rehtorilta Taitava luokka -kunniakirjaa.

Rehtori luovuttaa kunniakirjan luokalle juhlatilaisuudessa, johon voidaan kutsua oppilaiden vanhempia ja mahdollisesti myös muita projektin kannalta tärkeitä ihmisiä. Oppilaat saavat itse osallistua juhlatilaisuuden suunnitteluun ja toteuttamiseen.

Taitava luokka projektin käynnistäminen

Ohjaaja kertoo oppilaille Taitava luokka -projektista, sen kahdesta vaiheesta ja ennen kaikkea kunniakirjasta, jonka luokka voi saada juhlallisesti seinälleen suorittamalla projektin onnistuneesti.

Ohjaaja voi motivoida oppilaita mm. sanomalla heille jotakin siitä, miksi hän uskoo, että juuri tämän luokan oppilailla on hyvät edellytykset onnistua saamaan Taitava luokka kunniakirja luokan seinälle. Ohjaaja voi myös näyttää oppilaille kunniakirjan mallia ja kertoa heille, että jos he onnistuvat saamaan sen, luokka voi järjestää sen kunniaksi juhlatilaisuuden, johon voidaan kutsua vanhempia ja johon koulun rehtori ehkä saapuu henkilökohtaisesti luovuttamaan luokan ansaitseman kunniakirjan.

Ohjaaja selittää oppilaille, että saadakseen osallistua projektiin luokan on saatava lupa rehtorilta, ja että lupaa varten rehtorille pitää kirjallinen anomus. Anomuksen otsikko voi olla esimerkiksi "Miksi haluamme osallistua Taitava luokka -projektiin" ja se voi sisältää jonkinlaisen perustelun siitä, miksi luokka haluaa osallistua projektiin ja miksi oppilaat uskovat, että he voivat onnistua siinä.

Jos rehtori myöntää oppilaille luvan kirjallisesti, hänen vastauksensa voi näyttää esimerkiksi tällaiselta:

Kiitän 3 C luokkaa mielenkiinnosta lähteä mukaan Taitava luokka - projektiin.

Voidaksenne saada Taitava luokka kunniakirjan, teidän tulee ensin suoriutua projektin vaiheesta 1. Sen avulla voitte osoittaa opettajallenne ja minulle, että teillä on edellytykset lähteä mukaan projektiin ja että pystytte yhdessä, toinen toisianne tukien ja auttaen, opettelemaan yhden kuudesta koulunkäyntitaidosta.

Tarkemmat ohjeet ensimmäisen vaiheen suorittamiseen saatte opettajaltanne.

Jään kiinnostuneena seuraamaan edistymistänne.

Rehtori

Vaihe 1 - lämmittelyvaihe

Ohjaaja esittelee oppilaille ensimmäisen vaiheen kuusi perustaitoa, joista kustakin on kuva ja lyhyt selitys oppilaille jaettavassa yksisivuinen monisteessa ja selittää heille, että heidän pitää itse valita niistä kuudesta taidosta yksi, jonka he aikovat yhdessä (toinen toisiaan auttaen ja tukien) oppimaan. Ohjaaja voi itse keksiä, jonkin keinon, jonka avulla oppilaat voivat tehdä päätöksen siitä, mitä taitoa he ryhtyvät opettelemaan. Ohjaaja voi esimerkiksi keskustella oppilaiden kanssa ja pyrkiä löytämään yhteisymmärryksen siitä, mitä olisi näistä kuudesta taidosta oppilaille hyödyllisin tai he voivat äänestää siitä, mikä taito valitaan. Yksi mahdollisuus on, että ohjaaja pyytää taitotiimejä tai jokaista oppilasta erikseen arvioimaan (asteikolla 1-10), miten hyvin luokka hallitsee kunkin näistä taidoista. Näin saatua itsearviointin tulosta voidaan käyttää apuna päätöksenteossa.

Vaiheen 1 tarkoitus on tutustuttaa sekä oppilaat että opettaja taitojen opettelemisen ideaan ja totuttaa heidät opettelemaan taitoja yhdessä toinen toisiaan kannustaen. Suoriutumalla kunnialla tästä projektin vaiheesta oppilaat osoittavat opettajalleen ja rehtorille – ja myös itselleen – että he osaavat opetella taitoja toinen toisiaan kannustaen ja ovat valmiita ottamaan vastaan isomman haasteen – vaiheen, jossa jokainen opettelee omaa henkilökohtaista taitoaan.

Kun sekä oppilaat että ohjaaja ovat sitä mieltä, että luokka on oppinut yhteisen taidon (tai ainakin edistynyt huomattavasti), luokan pitää anoa rehtorilta lupaa saada edetä projektin kakkosvaiheeseen. Jos edistystä ei ole tapahtunut odotetusti, ykkösvaihetta voidaan jatkaa ja ohjaaja voi pyytää oppilaita itse keksimään keinoja, joiden avulla he voisivat jouduttaa yhteisten taidon oppimista.

HUOM. Ei ole välttämätöntä, että luokka saa valitsemansa taidon täydellisesti hallintaan. Vähempikin riittää, sillä projektin ensimmäisen vaiheen tarkoitus ei ole niinkään hioa jotakin taitoa täydelliseksi kuin perehdyttää oppilaat Taitava luokka projektin kahteen keskeiseen ideaan: 1) lasten on paljon helpompi voittaa ongelmia, kun ongelmat käännetään ensin taidoiksi ja 2) taitojen opetteleminen sujuu lapsilta huomattavasti paremmin, kun he eivät kilpaile keskenään, vaan auttavat ja tukevat toisiaan taitojen oppimisessa.

Kun oppilaat ovat päättäneet, minkä taidon he valitsevat ohjaaja käynnistää oppilaiden kanssa keskustelun siitä, miten he aikovat kyseisen taidon oppia ja miten he aikovat kannustaa ja tukea toinen toisiaan sen oppimisessa. Seuraavalla sivulla on apukysymyksiä tätä keskustelua varten.

Apukysymyksiä oppilaille - vaihe 1.

1. Mitä hyötyä on valitsemanne taidon osaamisesta?

- Mitä hyötyä sinulle on siitä, että luokkanne osaa tämän taidon?
- Mitä hyötyä teidän luokallenne on siitä, että osatte tämän taidon?
- Mitä hyötyä opettajallenne on siitä, että osatte tämän taidon?

2. Miten hyvin teidän pitäisi osata valitsemanne taito?

- Miten hyvin teidän pitää osata taito? Mistä te ja opettajanne tiedätte, että luokka osaa taidon hyvin?

3. Miten aiotte auttaa toisianne oppimaan valitsemanne taidon?

- Miten huolehditte siitä, ettei taidon opetteleminen unohdu, vaan se on mielessänne joka päivä?
- Miten voitte muistuttaa toisianne taidosta? Jos joku teistä joskus unohtaa taidon, millä kivalla tavalla muut voivat muistuttaa häntä?
- Miten keuhutte toisianne? Mitä sanotte tai mitä elette käyttätte, kun keuhutte luokkatovereitanne siitä, että he osaavat taidon?
- Millä tavalla huomaatte onnistumisenne? Minkä merkin laitate johonkin paperiin, vihkoon tai julisteeseen, kun olette harjoitelleet taitoa? Miten kerrotte opettajalle onnistumisestanne?

Vaihe 2 – henkilökohtaiset taidot

Kun luokka on selvittänyt ykkösvaiheen, se saa anoa vapaamuotoisen viestin avulla rehtorilta lupaa saada edetä projektin kakkosvaiheeseen. Anomusviestissä luokka kertoo rehtorille minkä taidon he ovat yhdessä oppineet ja ilmoittavat olevansa valmiita siirtymään kakkosvaiheeseen.

Rehtorin vastaus luokalle voi näyttää esimerkiksi tällaiselta:

Kiitän 3 C luokkaa anomuksestanne edetä Taitava luokka - projektin vaiheeseen 2.

Saamieni tietojen perusteella olette suoriutuneet hyvin Taitava luokka projektin ykkösvaiheesta. Minulla on näin ollen kunnia antaa teille lupa siirtyä Taitava luokka - projektin toiseen vaiheeseen, jossa jokainen oppilas valitsee itselleen 22 taidon listalta oman henkilökohtaisen taidon ja jossa oppilaat auttavat ja tukevat toisiaan taitojensa oppimisessa.

Tarkemmat ohjeet suunnitelman laatimiseksi saatte opettajaltanne.

Jään innolla seuraamaan edistymistänne.

Rehtori

Vaiheessa kaksi, joka voi kestää esimerkiksi 3 viikkoa (tarvittaessa pidempään) kukin oppilas valitsee 22 taidosta (katso nelisivuinen liite) yhden taidon omaksi henkilökohtaiseksi taidokseen, jonka hän opettelee taitotiiminsä jäsenten ja mahdollisuuksien mukaan myös opettajansa, muiden luokan oppilaiden ja mielellään myös vanhempiansa tukemana.

Helpottaakseen taidon valitsemista ohjaaja voi pyytää kutakin oppilaasta arvioimaan asteikolla yhdestä kymmeneen kunkin 22 taidon osalta sen, miten hyvin hän omasta mielestään hallitsee kyseisen taidon. Itsearviointin tulos auttaa oppilasta näkemään mitkä taidot hän omasta mielestään hallitsee jo ja missä taidoissa hänellä on kenties hieman parantamisen varaa. Arvioinnin tehtyään kukin oppilas saa itse päättää mitä taitoa hän alkaa treenata.

Jos oppilaan on vaikea päättää, mitä taitoa hän alkaisi harjoitella, opettaja, hänen taitotiiminsä muut jäsenet ja jopa hänen vanhempansa voivat auttaa häntä taidon valitsemisessa.

Kun oppilaat ovat valinneet taitonsa, he saavat taitotiimeissään pohtia sitä, miten he aikovat auttaa ja tukea toinen toisiaan taitojen oppimisessa. Seuraavalla sivulla on koottu kysymyksiä, jotka auttavat heitä suunnittelemaan

Apukysymyksiä taitotiimeille – vaihe 2

1. Miksi sinun on hyvä oppia tämä taito?

- Mitä hyötyä sinulle itsellesi on siitä, että osaat tämän taidon?
- Mitä hyötyä sinun luokkatovereillesi on siitä, että osaat tämän taidon?
- Mitä hyötyä siitä on opettajallesi, että osaat tämän taidon?

2. Mistä tiedät, että olet oppinut taitosi?

- Mieti millä tavalla sinun pitää osata taitosi, jotta voit sanoa: ”Nyt minä osaan tämän taidon.”.

3. Miten aiotte auttaa toisianne oppimaan taitonne?

- Miten muistutatte taitotiimissänne toisianne taidoistanne joka aamu niin, ettei kukaan unohda taitoaan, vaan muistaa harjoitella sitä joka päivä?
- Miten muistutatte toisianne taidoistanne, jos ne joskus unohtuvat?
- Miten aiotte kehua ja kannustaa toisianne? Mitä sanotte tai mitä elettä käytätte, kun haluatte kehua muita taitotiiminne jäseniä siitä, että he ovat osanneet taitonsa?
- Millä tavalla huomaatte onnistumisenne? Minkä merkin laitatte paperiin, vihkoon tai julisteeseen, kun olette harjoitelleet taitojanne? Miten kerrotte opettajalle onnistumisistanne?
- Miten voitte harjoitella taitojanne myös kotona? Miten vanhempanne voivat omalta osaltaan auttaa teitä oppimaan taitonne?

Taitava luokka -projektin päättäminen

Kun kakkosvaiheelle varattu aika (esim. 3 viikkoa) päättyy oppilaat tarkastelevat yhdessä ohjaajan kanssa edistymistään. Jos todetaan, että oppilaat ovat onnistuneet parantamaan merkittävästi valitsemaansa taitoja, rehtorille voidaan kirjoittaa viesti, jossa häntä pyydetään myöntämään luokalle Taitava luokka -kunniakirja. Jos todetaan, että taitoja ei vielä ole saatu riittävästi haltuun, projektia voidaan jatkaa viikolla tai parilla ja oppilaat voivat miettiä, miten he voisivat edistää projektin etenemistä.

Kunniakirjan luovuttaminen luokalle on mielellään juhlallinen tapahtuma, jonka yksityiskohdat ohjaaja suunnittelee oppilaiden kanssa hyvissä ajoin etukäteen. Se on tilaisuus, johon voidaan kutsua oppilaiden vanhempia ja mahdollisuuksien mukaan muitakin ihmisiä, jotka ovat auttaneet luokkaa matkan varrella tai ovat olleet hengessä mukana.

Jos mahdollista, rehtori luovuttaa henkilökohtaisesti juhlistamistilaisuudessa luokalle kunniakirjan. Tärkeätä on myös, että juhlistamisessa ja oppilaat saavat ylpeinä kertoa, mitä taitoja he ovat opetelleet, miten he ovat taitojaan harjoitelleet ja ennen kaikkea miten he ovat auttaneet ja kannustaneet toisiaan taitojen oppimisessa. Juhlistaminen voi kannattaa yksinkertaisuuden vuoksi yhdistää johonkin muuhun koko luokan tapahtumaan.

HUOM. Juhlistaminen ei ole pelkkä palkinto oppilaille siitä, että he ovat oppineet taitoja. Juhlan suunnitteleminen yhdessä ohjaajan kanssa herättää oppilaissa odotuksen, joka saa heidät innostumaan projektista. Se, että oppilaat kertovat juhlistamistilaisuudessa oppimistaan taidoista ja siitä, miten he ovat toisiaan auttaneet, vahvistaa taitojen oppimista ja vaikuttaa myönteisesti luokkahenkeen. Lisäksi se, että ohjaaja antaa oppilaiden vanhemmille tunnustusta ja kiitosta siitä, että he ovat olleet hienolla tavalla hengessä mukana, vahvistaa kodin ja koulun välistä yhteistyötä.

Tiedottaminen kotiväelle

Jotta Taitava luokka projekti onnistuu ja tuottaa toivotun tuloksen, on tärkeä saada sille oppilaiden kotiväen tuki. Kotiväelle voidaan kertoa projektista viesteillä tai kertomalla siitä heille vanhempainillassa. Kotiväelle voidaan lähettää esimerkiksi seuraavan sisältöinen viesti:

Hyvä kotiväki,

Meillä on tarkoitus käynnistää tänä keväänä 3 C luokan kanssa Taitava luokka projekti. Se on kasvatustieteen ammattilaisten kehittämä pedagoginen projekti, jossa oppilaat opettelevat toinen toisiaan auttaen ja kannustaen elämässä tärkeitä vuorovaikutus- ja yhteistyötaitoja. Tällaisia taitoja ovat mm. kiittäminen, anteeksi pyytäminen, kavereiden auttaminen, oman vuoron odottaminen, ohjeiden kuunteleminen, avun pyytäminen, luokan edessä puhuminen, omista tavaroista huolehtiminen jne.

Pyydän teitä tukemaan lastanne tässä projektissa. Voitte tehdä sen esimerkiksi:

- Osoittamalla hänelle, että olette kiinnostuneita niistä taidoista, joita hän opettelee projektissa*
- auttamalla häntä ymmärtämään miksi tällaisten taitojen opetteleminen on tärkeää ja*
- harjoittelemalla mahdollisuuksien mukaan samoja taitoja hänen kanssaan myös kotona.*

Taitava luokka -projekti huipentuu juhlatilaisuuteen, jossa luokalle luovutetaan Taitava luokka -kunniakirja. Tilaisuudessa oppilaat kertovat siitä, mitä taitoja he ovat projektissa opetelleet, miten he ovat niitä harjoitelleet ja miten he ovat auttaneet toisiaan taitojen oppimisessa.

Kun oppilaat ovat valinneet henkilökohtaisen taitonsa projektin kakkosvaihe alkaa, kotiväelle kannattaa lapsen mukana lähettää viesti, jossa oppilas ilmoittaa heille, mitä taitoa hän alkaa harjoitella ja johon he voivat kirjoittaa jotakin kannustavaa. Viesti voi näyttää esimerkiksi tältä (pdf-tiedosto ladattavissa netistä):

TAITAVA LUOKKA

Oppilaan nimi

Luokkamme osallistuu Taitava luokka projektiin, jossa jokainen oppilas valitsee itselleen yhden taidon, jonka hän opettelee oman taitotiiminsä kannustamana.

Minun taitoni on:

Taitotiimini muut jäsenet ovat:

Kotiväki kannustaa:

Se on hyvä taito opetella, siksi että...

Sinä opit taitosi varmasti opit siksi että...

Allekirjoitus

Vinkkejä ohjaajalle

Tässä manuaalissa kuvatut Taitava luokka -projektin ohjeet ovat viitteelliset. Jokainen projektin ohjaaja voi vapaasti modifioida ohjeita ja toteuttaa Taitava luokka -projektin luokkansa kanssa parhaaksi katsomallaan tavalla. Projektia voidaan muunnella monin tavoin. Tässä muutamia esimerkkejä:

- Palkkiopurkki: Oppilaille kannattaa antaa säännöllisin väliajoin, mielellään vaikka joka päivä, tilaisuus kehua toisiaan julkisesti luokan edessä taitojen opettelemisesta. Joka kerta kun oppilas kehuu jotakuta toista oppilasta edistymisestä, opettaja voi laittaa esimerkiksi yhden makaronin johonkin purkkiin. Kun purkki tulee täyteen, opettaja voi palkita luokkaa esim. järjestämällä heille jonkin mieluisan yllätyksen.

- Taitoluetteloihin voidaan oppilaiden kanssa tehdä muutoksia. Sinne voidaan lisätä sellaisia taitoja, joita siellä ei ole ja sieltä voidaan poistaa taitoja, jotka tuntuvat turhilta.
- Kun oppilaat ovat saaneet ykkösvaiheen päätökseen, on mahdollista jatkaa projektia niin, että luokka valitsee vielä toisenkin yhteisen taidon, jonka koko luokka opettelee ennen siirtymistä kakkosvaiheeseen.
- Vaikka luokka on jo saanut Taitava luokka -kunniakirjan, oppilaiden kanssa voidaan jatkaa taitojen opettelemista. Jos projekti on koettu hyödylliseksi ja oppilasta on hauska opetella taitoja, voidaan taitokierroksia tehdä jopa useita.
- Luokat, jotka ovat saaneet Taitava luokka -kunniakirjan voivat toimia kummi- tai mentoriluokkina uusille luokille, jotka käynnistävät Taitava luokka projektin.
- Siitä on hyötyä, jos opettajan ilmoittaa oppilaille, että hän aikoo itsekin opetella jonkin henkilökohtaisen itselle tärkeän taidon ja pyytää oppilaita kannustamaan häntä sen oppimisessa.

HUOM: Taitava luokka on vaikuttaa ensisilmäykseltä harjoitusohjelmalta, jonka tavoitteena on auttaa oppilaita oppimaan erilaisia sosiaalisia taitoja. Projekti on kuitenkin suunniteltu niin, että sillä olisi myös muita vaikutuksia, joista tärkeimpiä ovat yhteistyökyvyn lisääntyminen, positiivisen elämänsenteen omaksuminen ja ratkaisukeskeisen ajattelutavan oppiminen.

Lisää materiaalia verkossa

- **Perustaidot.** Tämä on oppilaiden käyttöön tarkoitettu yksisivuinen moniste, jossa on piirroskuva ja lyhyt määritelmä kustakin ykkösvaiheen kuudesta taidosta sekä jokaisen taidon kohdalla 10-kohtainen asteikko mahdollista itsearviointia varten.
- **Henkilökohtaiset taidot.** Tämä on oppilaiden käyttöön tarkoitettu nelisivuinen moniste, jossa on piirrokuvat ja lyhyet määritelmät kustakin 22. henkilökohtaisesta taidosta sekä jokaisen taidon kohdalla 10-kohtainen asteikko itsearviointia varten.
- **Kunniakirja.** Tämä yksisivuinen dokumentti on tulostettava Taitava luokka -kunniakirja, joka luovutetaan luokalle ja jonka koulun rehtori allekirjoittaa.
- **Youtube.** Löydät Youtubesta soittolistan, joka koostuu Taitava luokka projektia ja Muksuoppia käsittelevistä videoista
<https://www.youtube.com/watch?v=MeKWNQhdsQ&list=PLAVpnwnZWVJKc5245-ikN5wbCSj0NgZft>
- **Muksuoppiappi.** Voit ladata puhelimeesi Google Play tai Apple Store- kaupoista ilmaiseksi monikielisen Muksuoppisovelluksen (Kids' Skills App), joka auttaa sinua kääntämään kaikenlaiset lasten ongelmat taidoiksi, joita lapset voivat opetella Muksuopin avulla.